

Megelőző feltárás az egykori Fővárosi Tanács üdülőjének területén (III. ütem)

(Budapest, III. ker., Királyok útja 291., Hrsz.: 63629/5)

2009. április 1. és május 26. között a BTM Ős- és Népvándorlás kori Osztálya befejezte a Római Horizon Kft. megbízásából a Királyok útja 291. szám alatt 2007 őszén megkezdett (SZILAS 2008b), majd 2008-ban folytatott (SZILAS 2009a) feltárásokat. A III. ütem keretében folytattuk a telek északkeleti sarkában tervezett „C2”-es épület megelőző feltárását, valamint elvégeztük a 2007-ben már szondázott „Csónakház” területének szakmailag szükséges mértékű kutatását is. Az így megvizsgált 1198 m² területen csaknem 400 régészeti objektumot dokumentáltunk, melynek segítségével újabb információkat nyertünk a régészeti területhasználatot és az azt meghatározó geomorfológiai alakulatokat illetően. A „Csónakház” területén lokalizált kelet-nyugati irányú, jelentős kiterjedésű folyóvízi mederképződmény előkerülése, számos új kérdést felvetve, más megvilágításba helyezi a korábban a területre vonatkozó ősvízrajzi szempontú megfigyeléseinket, és jelentős mértékben módosíthatja a készülő felszínalaktani rekonstrukciót. A lelőhelyláncolat településtörténeti képét új adatokkal gazdagítja a 2009-ben a telek északkeleti sarkában önálló réteggel megjelenő középső rézkori településmaradvány is.

Investment-led excavations on the territory of the former holiday house of the City Council of Budapest (phase III)

(Budapest III, 291 Királyok Road, Lrn.: 63629/5)

Between April 1 and May 26, 2009, the Department of Prehistory and Migration period of the BHM completed excavations at 291 Királyok Road, started in the autumn of 2007 at the commission of Római Horizon Kft. (SZILAS 2008b) and continued in 2008 (SZILAS 2009a). In phase III, we continued the investment-led excavation of the future building “C2” in the north-eastern corner of the lot and carried out the necessary investigation of the territory of the “Boathouse” area, where a test trench excavation had already taken place in 2007. Nearly 400 archaeological features were documented on the investigated territory of 1198 m². These features provided new pieces of information on past archaeological land use and the geomorphological formations that determined it. The appearance of a large, east-west running river bed formation discovered on the territory of the “Boathouse” raises numerous questions. It was necessary to revise the ancient hydrological observations made earlier on the territory. This revision may also make it necessary to significantly modify the planned geographical reconstruction. The partial Middle Copper Age settlement, which appeared in a separate layer in the northeast corner of the lot in 2009 also

„C2” épület területe

Az ásátás leginformatívabb részének továbbra is a Dunához közelebb fekvő északkeleti teleksarok „C2”-es szelvénye bizonyult (SZILAS 2009a, 64, 1. kép). A területet teljes egészében rétegvizsgáló módszerrel, kézi mélyítéssel tártuk fel. A középső bronzkori szint (SE 630) és az alatta jelentkező, helyenként 120 cm vastagságot is elérő sötétbarna fekete agyagos réteg (SE 680) között a szelvényfalban egy humuszosodott rétegsík is megfigyelhető volt (SE 1090), mely a területhasználatban kisebb hiátusra utalhat a korai és középső bronzkor közötti időszakban (1. kép).

Az SE 680 mélyítése során kísérőjelenségek nélküli, gazdag kora bronzkori és késő rézkori rétegtanyagot találtunk. A későbbi beásásokkal jelentősen bolygatott területen e két korszak települési szintjeinek elkülönülését még a rétegvizsgáló módszerrel végzett feltárással sem lehetett megfigyelni. A települési jelenségeket, objektumokat többnyire csak a szubhumusz felső rétegében tudtuk megfogni (2. kép).

enriches the settlement history picture of the chain of sites.

Territory of building “C2”

Trench “C2” in the northeast corner of the lot closer to the Danube remained the most informative part of the excavation (SZILAS 2009a, 64, Fig. 1). The entire territory was manually uncovered by layers. A layer band of humus (SE 1090) could be observed in the section wall between the Middle Bronze Age level (SE 630) and the underlying, sometimes 120 cm thick dark brown, black, clayey layer (SE 680), suggesting a small hiatus in land use in the period between the Early and the Middle Bronze Age (Fig 1).

A rich Early Bronze Age and Late Copper Age layer find material was found without accompanying phenomena during the excavation of SE 680. The separation of the settlement levels of these two periods was impossible even using a method that follows the stratification because the territory had been significantly disturbed

1. kép: A „C2”-es szelvény északi metszetszfalának részlete az óskori települési rétegek és az újkori bolygatás jelölésével
Fig. 1: Detail of the northern section wall of trench “C2” with the prehistoric settlement layers and the modern disturbance

2. kép: Kora bronzkori-késő rézkori települési jelenségek a szubhumusz szintben („C2”-es szelvény)
 Fig. 2: Early Bronze Age and late Copper Age settlement phenomena on the sub-humus level (trench “C2”)

A zömében gödrökkel képviselt kora bronzkori település több objektumából kerültek elő harangedény töredékek, amelyek a Harangedény-Csepel csoport jelenlétét bizonyítják. A szubhumuszban történő nyesés során szintén ebből a korszakból tapasztott sütőfelületű kemence és hamuzógödrenek maradványai (SE 776, 778) is napvilágra kerültek (3. kép). A telek északkeleti részén feltárt teleprészlettel tovább bővültek ismereteink a terület kora bronzkorára vonatkozóan, amelynek több fázisa már eddig is képviseltette magát a korábbi években területünkől északra végzett kutatások során (CSÁNK 1964, SZILAS 2008a, 2008b).

A késő rézkori Baden-kultúra feltárt települési jelenségei zömmel gödrök voltak. Az objektumok között nagyméretű,

by later pits. Settlement phenomena and the features could generally be observed only in the upper layer of the sub-humus (Fig. 2).

The Early Bronze Age settlement was mostly represented by pits, several of which contained bell beaker fragments attesting to the presence of the Bell-Beaker–Csepel group. The scraping of the sub-humus revealed the remains of an oven with a daubed baking surface and its ash pit (SE 776, 778) from the same period (Fig. 3). Our knowledge of the Early Bronze Age in the territory, various phases of which were already known from investigations north of this territory (CSÁNK 1964, SZILAS 2008a, 2008b), has been enriched with the partial settlement uncovered in the northeast part of the lot.

Most of the settlement phenomena from the Late Copper Age Baden culture were pits. There were large beehive-shaped pits among the features, some of which contained a stratified fill with a large number of combustion products. A few features, similarly to the ones observed the past years, contained extremely many bivalve shells and sometimes fish scales, which attest to local processing. Often clusters of shells marked the surface from where the Late Copper Age features were dug down, a phenomenon that could also be observed in a few cases during the excavation of SE 680 (Fig. 4). Such an abundant occurrence of bivalves could, probably naturally, be observed at other Copper Age settlements along the Danube as well (ENDRŐDI 2005). The daubed baking surface with a diameter of 55 cm indicated the presence of a special type of fire place built into the fill of a pit (SE 929; Fig. 5). In addition, we uncovered a large pit filled with a layer sequence segmented

méhkas alakú vermek is szerepeltek, amelyek némelyike több rétegben, nagyobb mennyiségű égéstermékkel betöltést is tartalmazott. Az objektumok egy része a korábbi években megfigyeltékhez hasonlóan igen sok kagylóhéjat, esetenként halpikkelyt tartalmazott, mely helyben történő feldolgozásra utal. Többször jelentős mennyiségű kagylóhéj koncentrációja

by stripes of ash, charcoal and burned remains containing a quern fragment and uncommonly many animal bones. Two shallow postholes were also observed at the bottom of the pit. A similar pit with sacred traits from the same period was uncovered at 293 Királyok Road in 2007. Thus, the partial settlement uncovered on this territory in 2008-2009 was certainly

3. kép: Kora bronzkori kemence sütőfelületének maradványa („C2”-es szelvény)
 Fig. 3: Remains of the baking surface from an Early Bronze Age oven (trench “C2”)

4. kép: Késő rézkori kagyló-koncentráció az SE 680-as rétegben („C2”-es szelvény)
 Fig. 4: Late Copper Age bivalve shell concentration in layer SE 680 (trench “C2”)

5. kép: Késő rézkori tárológödör betöltésében kialakított kemence maradványa („C2”-es szelvény)

Fig. 5: Remains of an oven built in the fill of a Late Copper Age storage pit (trench “C2”)

jelezte a késő rézkori objektumok beásási szintjét, amelyet így néhány esetben már az SE 680 mélyítése során is észlelni lehetett (4. kép). A kagyló ilyen nagymérvű előfordulása, vélhetően törvényszerűségként, más Duna menti késő rézkori településen is megfigyelhető volt (ENDRŐDI 2005). A tüzelőhely speciális típusát mutatta egy gödör betöltésében kialakított, 55 cm átmérőjű, tapasztott sütőfelület (SE 929; 5. kép). Feltártunk továbbá egy hamus, faszenes, égett rétegsíkokkal rendelkező, őrlőkö töredéket és feltűnően sok állatcsontot tartalmazó, nagyméretű beásást is, melynek alján két sekély cölöplyukat is megfigyeltünk. Hasonló, szintén ebből a korszakból származó, szakrális jegyeket hordozó gödör 2007-ben a Királyok útja 293. számú telken is előkerült. A területünkön 2008-2009-ben feltárt településrészlet így minden bizonnyal összefügg az egykori BUVÁTI vízisport-telepen és a Királyok útja 293. szám alatt korábban már kutatott, alapvetően északi irányba továbbhúzódó késő rézkori lelőhellyel (CSÁNK 1964; SZILAS 2008a, 2009a). (Sz. G.)

connected to the Late Copper Age site investigated previously at the former water sport complex of BUVÁTI and at 293 Királyok Road, which extended farther to the north (CSÁNK 1964; SZILAS 2008a, 2009a). (G. Sz.)

A separate culture-bearing layer (SE 1070) and shallow pits starting from it indicated the location of the Middle Copper Age Ludanice culture settlement on a slightly sloping surface at an altitude of 101.25-101.40 m asl in the northeast corner of building “C2”. Beside the partial settlement uncovered over a small surface, scattered, disturbed finds from the period were also found mixed with the find units of later pits in the southern part of the surface. The low intensity settlement probably extended farther to the north. Investigations of the past years did not recover remains of this culture in the southern and western parts of the lot.

The settlement traces of the Ludanice culture had not previously been known in this region. Only a group comprising a few burials from this culture were brought to

A „C2” épület északkeleti sarkában, 101,25-101,40 mBf magasságnál, kissé mélyülő térszínen elkülönülő kultúrréteg (SE 1070), és az abból induló sekély beásások a középső rézkori Ludanice-kultúra megtelepedését jelezték. A kis felületen megfogható településrészlet mellett, a korszak szórványos leleteit bolygatottan, későbbi beásások leletegyütteseibe keveredve, a felület déli részén is megtaláltuk. A kis intenzitásúnak mutakozó település északi irányba húzódnak tovább. Az ingatlan déli és nyugati részén előző években végzett kutatások nem hozták felszínre a kultúra megtelepedésének emlékeit.

A Ludanice-kultúra településének nyomait eddig nem ismertük ebből a térségből. Korábban csak a kultúra néhány, összességében csoportot alkotó temetkezéséről tudunk, amelyek közvetlenül északra, ill. nyugatra, az egykori BUVÁTI vízisport-telepen (ma Királyok u. 295., CSÁNK 1964, 210), valamint a Királyok útja 293. alatt végzett feltárásokon (SZILAS 2008a, 93-94) kerültek felszínre. A környéken települési helyről eddig mindössze a messzebb délre fekvő Pünkösdfürdő környékéről voltak adataink (CSÁNK 1964; VIRÁG 2002). Jelenleg még kevésbé ismerjük a települések és temetkezések viszonyának törvényszerűségeit, bizonyosnak látszik azonban, hogy a telepeken szórványosan megjelenő sírok mellett azoktól különálló sírcsoportos temetkezési helyek is léteztek (VIRÁG 2002). A környékünkön végzett kifelületű kutatásokból mozaikszerűen kialakuló kép alapján, a 2009-ben megismert településrészlet is elkülönülni látszik az attól nyugatra húzódó, árvíztől védettebb magasparton (mintegy 104 mBf magasságnál) csoportosuló síroktól.

A Ludanice-kultúra Királyok útja 291. számú telken előkerült kicsiny település-

light to the north and west of this location in the area of the former water sport complex of BUVÁTI (to date 295, Királyok Road, CSÁNK 1964, 210) and at 293 Királyok Road (SZILAS 2008a, 93-94). The only other settlement trace documented in the region was on the territory of the more distant Püspökfürdő (CSÁNK 1964; VIRÁG 2002). At present, little is known of the patterned relationship between settlements and cemeteries although it seems certain that aside from burials scattered within settlements, separate cemeteries comprising groups also existed (VIRÁG 2002). Based on the mosaic-like picture that can be put together from small-scale excavations conducted in the region, the partial settlement unearthed in 2009 seems to have been separated from the cluster of graves located to the west of it on a higher, flood-free bank (at an altitude of 104 m asl).

Based on the features noted at the site, this small partial Ludanice settlement uncovered at 291 Királyok Road fits into the chain of settlements located along the Danube in the northern part of Buda (CSÁNK 1964; VIRÁG 2002, 2008, 2009; SZILAS 2009b). More and more elements in this series have been brought to light, most from low intensity habitation sites, established at lower levels, close to the water.

The remains of a, more or less, circular feature with cylindrical walls and a diameter of 120×100 cm, interpreted as a well shaft (SE 1043), was found dug into the natural ditch that crossed the territory of building “C2” in a northeast-southwest direction and gradually disappeared in a northeasterly direction. Its walls collapsed a few times, and the bottom could only be unearthed down to a depth of 100.37 m asl

részlete, eddig megismert jellegzetességei alapján, jól illeszkedik az észak budai Duna-parti sávban egyre több ponton ismeretessé váló lelőhelylángolatba (CSÁNK 1964; VIRÁG 2002, 2008, 2009; SZILAS 2009b), amely a korszak alacsonyabb fekvésű, vízközeli helyeket kihasználó, kis intenzitásúnak tűnő településeit foglalja magában.

A „C2” épület területén északkelet-délnyugati irányban áthúzódó, északkelet felé fokozatosan megszűnő természetes eredetű árokba ásva, 101,10 mBf magasságnál, egy földkútként értelmezhető, nagyjából kör alakú, 120×100 cm átmérőjű, hengeres oldalú objektum (SE 1043) maradványát tártuk fel. Oldala többször beomlott, alja a felszivárgó víz miatt csak 100,37 mBf-ig volt feltárható. Rétegtani helyzete és a betöltésből származó vastag falú, vörös színű edény oldaltöredéke alapján az objektumot vélhetően az újkőkori időszakra keltezhetjük (6. kép). A „C2” épület területén egyéb települési jelenséget nem találtunk és nem voltak felismerhetőek e korszak leletei a későbbi beásások leletgyűjtéseiben

because of seeping ground water. Its stratigraphic position and a wall fragment from a thick-walled red vessel probably means the feature dates to the Neolithic (Fig. 6). No other settlement phenomena were found on the territory of building “C2” and neither could finds from this period be identified in the materials of later pits. Accordingly, the well shaft unearthed by the southern edge of building “C2” indicates the southeast edge of Neolithic land use in this area. The settlement, which had been investigated the previous years (SZILAS 2008a, 2009a), did not extend here in this formerly low-lying territory. No traces were discovered on the excavation surfaces opened the previous years south of the line of buildings “B3-C2” either. Here, a gradually deepening territory could be observed which was certainly even more low-lying in Neolithic times.

Summing up what we have learned, it can be said that, based on the contemporary geomorphological situation, the center of the Neolithic settlement uncovered on the territory and north of building “B3”

6. kép: Újkőkori földkút bontás közben, a felhagyását követően képződött beomlási rétegekkel („C2”-es szelvény)

Fig. 6: Neolithic well shaft during excavation with the layers collapsed in the shaft after its abandonment (trench “C2”)

sem. Mindezek alapján a „C2” épület déli szélénél előkerült földkút az újkőkori területhasználat délkeleti periferiáját jelzi. Az előző években (SZILAS 2008a, 2009a) kutatott település erre az egykor alacsonyan fekvő területre már nem terjedt ki. Nem mutatkoztak nyomai a „B3-C2” épületek vonalától délre előző években megnyitott ásatási felületeken sem, amelyek feltárásakor egyre mélyülő, a neolitikum idején még bizonyára alacsonyabb fekvésű térszín megfigyelésére volt lehetőség.

Eddigi ismereteinket összefoglalva, az újkőkori település központja, az egykori geomorfológiai sajátosságokhoz igazodva, a telek északnyugati részében elhelyezkedő „B3” épület területén és attól északra, a Királyok útja 293. nyugati felében húzódó, 103-104 mBf magasságig kiemelkedő, áradásoktól védettebb, délen természetes mélyedéssel lehatárolt magasparton helyezkedett el. Északi irányban nyomai előkerültek az egykori BUVÁTI vízisporttelep (ma Királyok u. 295.) területén korábban végzett ásatás (CSÁNK 1964) során is, ahonnan a kora Zseliz időszak leleteit ismerjük (közöletlen anyag a BTM gyűjteményében). Hasonló korú leletek láttak napvilágot a Királyok útja 293. szám alatti feltáráson (SZILAS 2008a) is, továbbá kottafejes töredékeket találtunk 2008-ban a Királyok u. 291-es szám B3 épületének feltárásakor. Összességében az általunk kutatott területen egy vélhetően nyugati, illetőleg zömében észak felé húzódó, kottafejes, ill. kora Zseliz időszakra keltezhető település körvonalai rajzolódhatnak ki, amely jelenlegi ismereteink szerint mind topográfiai, mind időrendi szempontból is elkülönülni látszik a Pünkösdfürdő környezetére lokalizált (TOMPA 1936, 1942; CSÁNK 1964), szakirodalomban már sokat idézett késő Zseliz településtől.

in the northwest part of the lot and in the western part of 293 Királyok Road was located on a flood-free high bank rising to an altitude of 103-104 m asl, and edged by a natural depression on the south. Its traces were also found farther to the north during excavations conducted on the territory of the former water sports complex of BUVÁTI (now 295 Királyok Road) (CSÁNK 1964). Here, finds of the early Zseliz phase are known (unpublished, in the collection of the BHM). Finds from the same period were uncovered at 293 Királyok Road as well (SZILAS 2008a), and parts of a site from the Noten-kopf phase were found during the excavation of building B3 at 291 Királyok Road in 2008. On the whole, it seems clear that settlements of the Noten-kopf phase and early Zseliz culture can be delineated on the investigated territory. These settlements probably extended in a western and mostly northern direction and were apparently separate from the frequently cited late Zseliz settlement located in the region of Pünkösdfürdő (TOMPA 1936, 1942; CSÁNK 1964) both from a topographical and chronological point of view.

Recent investigations in Királyok Road support the above observation that the high bank along the Danube could have been continuously inhabited for various time intervals during the Middle Neolithic, in the later phases of the TLP (Zs. M. V.)

Territory of the “Boathouse”

It turned out during mechanical earth removal of the humus levels at the “Boathouse” that a filled-in streamlet bed had run through the area in a west-northwest – east-southeast direction over nearly two-thirds of middle section. Early mod-

7. kép: Bronzkori és késő vaskori megtelepedésre utaló jelenségek a „Csónakház” területén megfogott északi partszakaszon
Fig. 7: Phenomena attesting to Bronze Age and late Iron Age settlements on the northern bank observed on the territory of the “Boathouse”

A Királyok útján újabban végzett kutatások tovább erősítették azt a korábbi megfigyelésünket, amely szerint a Dunát közvetlenül kísérő, magaspárt a középső neolitikum folyamán, a DVK fiatalabb szakaszaiban hosszabb-rövidebb ideig mindvégig lakott lehetett. (M. V. Zs.)

A „Csónakház” területe

A „Csónakház” gépi humuszolása során nyilvánvalóvá vált, hogy annak középső, csaknem kétharmadnyi részén, egy nyugat-északnyugat – kelet-délkeleti irányú egykori feltöltődött vízmeder húzódik, amelyet változó vastagságú és összetételű újkori-modern kori feltöltés borít. Rendkívül szerencsés módon azonban a tervezett sportlétesítmény északi és déli végénél sikerült feltárni a felemelkedő partszakasz egy-egy, már régészeti aktivitást is mutató részletét, megkönnyítve ezzel az egykori mélyedés ósvízrajzi és régészeti vonatkozású értelmezését.

A két felület között egy észak-déli irányú (1. árok), három keresztirányú (2, 6, 3. árkok) és az épület északkeleti sarkánál

ern and modern sediments had filled it to varying degrees. Luckily, however, a section of the higher bank could be unearthed both at the north and the south ends of the sports establishment. These section of bank both indicated archaeological activity and which helped in the archaeological and ancient hydrological interpretation of the former depression.

The extent of the modern fill and the natural ditch which it covered was identified in a north-south oriented (trench 1) and three transverse (trenches 2, 6 and 3) trenches between the two surfaces and an L-shaped (trenches 4 and 5) trench by the northeast corner of the building. At the height of the foundation level and at an altitude of 100.8 m asl, we found loose gravel and a debris layer from the early modern period spread over a great length in the eastern part of the territory. Underneath, the already mentioned, also early modern period compact yellowish brown humus fill appeared.

Bronze Age and late Iron Age settlement phenomena, mostly shallow oval

egy L-alakú (4, 5. árkok) kutatóárokka-
lkalizáltuk az újkori feltöltés és az általa fe-
dett egykori természetes árok kiterjedését.
Itt a 100,8 mBf alapozási sík magasságá-
ban a terület keleti felén hosszan meglévő
újkori, laza törmelékes, sóderes réteg alatt
a már említett szintén újkori, tömött, sár-
gásbarna humuszos feltöltést találtuk.

Az északi, „C2”-es épülethez közelebb
megnyitott felületen („A” felület) 64 m²-
en egy 25° fokban lejtő partmenti sávot
sikerült regisztrálnunk, melyen 100,94
mBf magasságban bronz- és késő vaskori
telepjelenségeket, főként sekély, ovális és
kerek agyagnyerő gödröket dokumentál-
tunk (7. kép). A tőle északra 20 m-re nyi-
tott „C2” szelvényben tapasztalt többre-
tegűség itt már nem volt megfigyelhető.
A 30-40 cm vastagságú, barna humuszos
kultúrréteg (SE 850) – követve a térszín
süllyedését – lemélyült és gazdag erodált
őskori leletanyagot tartalmazott. A felet-
te megjelenő újkori sárgásbarna, majd az
azon húzódo laza sóderes feltöltés a tér-
szín esésével párhuzamosan ékszerűen
megvastagodott. A régészeti aktivitás a
partrészsű területén, a továbbra is folyama-
tosan az alapozási sík alá mélyülő térszín-
en, 99,8 mBf magasságban szűnt meg.

A „Csonakház” déli végében nyitott szel-
vényben („B” felület) ezzel szemben egy
délnyugati irányban meredeken, 33,7° lejtő-
szögben emelkedő partoldalt észleltünk.
Ettől délre, mintegy 120 m²-nyi területen,
a dél-délnyugatra 2007-ben feltárt „C1”-es
és „B2”-es épületek helyén már lokalizált
dombhát északi periferiája húzódo. Itt
gyengülő intenzitású, középső bronzkori
és vaskori régészeti települési jelenségek
mellett egy északnyugat-délkeleti tájolású,
melléklet nélküli, háton fekvő, nyújtott
csontvázas temetkezés is napvilágra ke-
rült (8. kép), melyhez hasonló jellegű sírt

and round clay pits, could be documented
at an altitude of 100.94 m asl. over a sur-
face of 64 m² in a band sloping at a 25°
angle along the bank over the surface
(surface “A”) opened closer to the north-
ern building “C2” (Fig. 7). The stratifica-
tion observed in trench “C2”, 20 m to the
north could not be found here. The 30-40
cm thick brown humus culture-bearing
layer (SE 850) followed the depression on
the surface. It sank and contained a rich,
eroded prehistoric find material. The over-
lying early modern period yellowish brown
layer and the loose gravelly fill on top of it
thickened in a wedge shape parallel to the
depression on the surface. Archaeological
indications disappeared at an altitude of
99.8 m asl. over the surface that gradually
sank beneath the level of the foundation.

At the same time, a bank rising steeply
at an angle of 33.7° in a southwestern di-
rection was found in the trench (surface
“B”) opened by the south end of ‘Boat-
house’. South of this bank, on a territory
of about 120 m², the northern periphery
of the same hill ridge was found that had
been documented on the territory of
buildings “C1” and “B2” in 2007. Beside
Middle Bronze Age and Iron Age archaeo-
logical phenomena that became increas-
ingly less densely distributed, a northwest-
southeast oriented inhumation burial was
found. The deceased lay extended on
their back without grave goods (Fig. 8).
A similar grave was documented on the
territory of building “B2” in 2007. Three
trenches were opened by the northern
edge of surface “B” to document the in-
clination of the bank. A V-profiled ditch of
uncertain age (SE 1095) was found along
the curving bank. It had already cut into
the thickening Bronze Age fill on the bank
of the former river bed. A bronze hoard

8. kép: Bizonytalan korú
nyújtott csontvázas
temetkezés („Csónakház”)
Fig. 8: Extended inhumation
burial of an uncertain dating
“Boathouse”

2007-ben a B2 épület területén dokumentáltunk. A „B” felület északi szélén a partvonal esésének dokumentálása miatt három kutatóárkot húztunk. Ennek feltárása során egy, az ívelődő partoldalt kísérő V profilú, bizonytalan korú árkot (SE 1095) találtunk, melyet már az egykori meder szélén megvastagodó bronzkori feltöltésbe ástak. A réteg alján, szintén az altalaj esését követő, egykori planírozás maradványaként interpretálható vörös égett rétegben, 100,1 mBf mélységben, egy csomóban, egy 18 tárgyból álló bronzkincs került napvilágra. A leletgyűttes 6 darab, részben sérült bronzeszközt és 12 darab, különböző nagyságú bronz öntőlepenyt tartalmazott. Az átfúrt köpűs, babérlevél alakú lándzsahegy, peremes balta, bronzsarló pengetőredéke, egy kúpos csüngő, valamint két tömör, kerek átmetszetű, nyitott végű, bekarcolásokkal díszített karperec a Vátya-kultúrát lezáró, ún. koszideri periódusból származik (9. kép). A közvetlen környék, a Dunát 10-10 km szélességben kísérő partmenti zóna bővelkedik hasonló korú és összetételű leletgyűttesekben. Szentendrén a Du-

containing 18 objects was discovered in a heap at an altitude of 100.1 m asl. on the bottom of this layer within a red burned layer following the slope of the subsoil, and which can be interpreted as the remains of a former leveling layer. The find unit contained 6 partly damaged bronze tools and 12 bronze ingots of various sizes. The laurel leaf-shaped spearhead with a pierced socket, the flanked axe, the blade fragment from a bronze sickle, a conical pendant, and two solid open-terminalled bracelets with a round cross-section decorated by incisions are of types dated to the so-called Koszider period, which ends the Vátya culture (Fig. 9). The immediate region, in the 10 km zones along the Danube banks, is rich in find units of the same age and composition. Bronze hoards of the Koszider phase have been found in the Danube bed at Szentendre, (MOZSOLICS 1967, 166), on the hill-top settlement of Solymár-Mátyásdomb (VALKÓ 1941, 99-101), in the Remete cave in Budapest (MOZSOLICS 1988), at Rákospalota (MOZSOLICS 1967), at

na-mederből (MOZSOLICS 1967, 166), Solymár-Mátyásdombon magaslati telep-
 ről (VALKÓ 1941, 99–101), Budapestről a
 Remete-barlangból (MOZSOLICS 1988)
 és Rákospatótáról (MOZSOLICS 1967),
 Budaörsről (KŐSZEGI 1981, 87–89),
 Százhalombatta-Téglagyár magaslati, erő-
 dített telepéről (MOZSOLICS 1984,
 67), kissé távolabb Esztergomból, Mende,
 Alsónémedi, Ócsa és Áporka területéről
 kerültek napvilágra koszideri bronzkin-
 csek. Az ilyen típusú leletegyütteseknek
 e mikrorégióban tapasztalható feltűnő
 mértékű koncentrációja a terület geo-
 politikai szempontból kiemelt jelentőségére
 utal a középső bronzkor végén. Korábban
 e bronztárgyak elrejtését a halomsíros kul-
 túra inváziójával hozták összefüggésbe
 (MOZSOLICS 1957), az utóbbi időkből
 azonban deponálásukat egyre inkább a he-

Budaörs (KŐSZEGI 1981, 87–89), in the
 fortified hill settlement of Százhalombat-
 ta-Földvár (MOZSOLICS 1984, 67), and,
 somewhat farther away, around on the
 territories of Esztergom, Mende, Alsóné-
 medi, Ócsa and Áporka. The uncommon
 concentration of these types of finds in
 this micro-region indicates the important
 geopolitical importance of the territory at
 the end of the Middle Bronze Age. For-
 merly, the hiding of these bronze objects
 had been explained by the invasion of the
 people of the Tumulus culture (MOZSO-
 LICS 1957). Lately, however, their depo-
 sition is rather associated with the sacred
 activities of a local political elite. (In con-
 nection with the Late Bronze Age hoards
 see VÁCZI 2007, 135–138.)

With the excavation in 2009, we have
 finished the archaeological investigations

9. kép: A „Csónakház” déli parti részűjében előkerült, középső bronzkor végéről
 származó bronzkincs

Fig. 9: Bronze hoard from the end of the Middle Bronze Age recovered from the slope
 of the southern bank at “Boathouse”

lyi uralkodói elit szakrális tevékenységéhez kötik. (A késő bronzkori depók értelmezésével kapcsolatban lásd: VÁCZI 2007, 135–138.)

A 2009. évi feltárással befejeztük a Riverport Lakópark épülettömbjeihez kapcsolódó régészeti kutatásokat. A Királyok útja 293. szám alatti, szomszédos telken végzett kutatásokat is beleértve a 2007 januárjában kezdődő, kisebb-nagyobb megszakításokkal 2009 nyaráig csaknem 10 hónapon keresztül folytatott megelőző feltárások során a 250 m hosszú, 130 m széles területsávban 6170 m² alapterületen összesen 1596 őskori régészeti objektum került napvilágra több rétegben, az őskor kilenc régészeti korszakából.

A Királyok útja 291. szám alatti telken a közeljövőben még néhány kisebb földmunkával járó építkezésekhez (köz-műárkok, darualapok, utak és parkolók létesítése) kapcsolódóan újabb kutatások szükségesek, melyek várhatóan tovább pontosítják a területre vonatkozó eddigi ismereteinket. (Sz. G.)

Szilas-Gábor – M. Virág Zsuzsanna

Irodalom/References:

CSÁNK 1964 – Gáboriné Csánk V.: Megfigyelések a békásmgyeri őskori telepen (Observations faites dans la station préhistorique de Békásmgyer). ArchÉrt 91 (1964) 201–214.

ENDRÓDI 2005 – Endrődi A.: A késő rézkori Baden-kultúra településjelenségei Albertfalván (Settlement phenomena of the Late Bronze Age Baden culture at Albertfalva). Aqfűz 11 (2005) 123–128.

connected with the building blocks of the Riverport Lakópark. Including the investigations at the neighboring lot at 293 Királyok Road, 1596 prehistoric archaeological features from nine archaeological phases of the prehistoric period were uncovered over a surface of 6170 m² along a 250 m long and 130 m wide surface during the 10 months of the investment-led excavations that began in January 2007 and finished in the autumn of 2009.

New investigations will be necessary in connection with certain small-scale earth moving activities (establishment of the ditches for public utilities, crane-bases, roads and parking lots) to be carried out on lot 291 Királyok Road. These new excavations will hopefully further enrich our knowledge of the territory. (G. Sz.)

Gábor Szilas – Zsuzsanna M. Virág

KŐSZEGI 1981 – Kőszegi, F.: Middle Bronze Age Hoard from Budaörs. MittArchInst 2 (1981) 87–89.

MOZSOLICS 1957 – Mozsolics, A.: Archäologische Beiträge zur Geschichte der Große Wanderung ActaArchHung 8 (1957) 119–156.

MOZSOLICS 1967 – Mozsolics, A.: Bronzefunde des Karpatenbeckens. Depotfundhorizonte von Hajdusámson und Kosziderpadlás. Budapest 1967.

- MOZSOLICS 1984 – Mozsolics, A.: Ein Beitrag zum Metallhandwerk der ungarischen Bronzezeit. BRGK 65 (1984) 19–72.
- MOZSOLICS 1988 – Mozsolics, A.: Der Bronzefund aus der oberen Remete-Höhle. ActaArchHung 40 (1988) 27–64.
- SZILAS 2008a – Szilas G.: Többrétegű őskori lelőhely feltárása a békásmegyeri Duna-parton (Excavation of multi-layered prehistoric site on the banks of the Danube bank Békásmegyer). Aqfűz 14 (2008) 89–104.
- SZILAS 2008b – Szilas G.: Budapest, III. Királyok útja 291., Hrsz.: 63629/5. Aqfűz 14 (2008) 172–175.
- SZILAS 2009a – Szilas G.: Megelőző feltárás az egykori Fővárosi Tanács üdülőjének területén – II. ütem (Investment-led excavation on the territory of the former holiday house of the City Council of Budapest – phase II). Aqfűz 15 (2009) 63–74.
- SZILAS 2009b – Szilas G.: Budapest, III. ker., Királyok útja 195–197., Hrsz.: 63588.; Királyok útja 199–203., Hrsz.: 63589. Aqfűz 15 (2009) 169–170.
- TOMPA 1936 – Tompa F.: Budapest őskora. TBM 4 (1936) 1–16.
- TOMPA 1942 – Tompa F.: Őskor. In: Szendy K. (szerk.), Budapest Története. Budapest az ókorban I. Budapest 1942. 1–134.
- VALKÓ 1941 – Valkó A.: A solymári rak-tárlelet (Der bronzezeitliche Verwahrfund in Solymár). FolArch 3-4 (1941) 99–101.
- VÁCZI 2007 – Váczi G.: Adatok az urnamezős kultúra fémművességéhez és deponálási szokásaihoz (A note on the metallurgy and hoards of the Urnfield culture). Ősrégészeti Levelek 8-9 (2006-2007) 130–140.
- VIRÁG 2002 – M. Virág, Zs.: Data on the Middle Copper Age archaeological topography of Budapest Environs (Adatok Budapest középső rézkorának topográfiájához). BudRég 36 (2002) 93–114.
- VIRÁG 2008 – M. Virág Zs.: Budapest, III. ker., Nánási út 69., Hrsz.: 23744/2. Aqfűz 14 (2008) 178–182.
- VIRÁG 2009 – M. Virág Zs.: Újkőkori és rézkori települések maradványai a Nánási úton (Remains of Neolithic and Copper Age settlements in Nánási Road). Aqfűz 15 (2009) 97–109.